

Klima og Miljø

Norges Vassdrags- og energidirektorat (nve)
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Deres ref.:
202212919-2

Vår ref.:
23/732 - 3

Dato:
30.03.2023

Uttalelse til melding og forslag til konsekvensutredningsprogram for Randselva kraftverk fra Ringerike kommune

Ringerike kommune (organisasjonsnummer 940 100 925) viser til melding og forslag til konsekvensutredningsprogram for Randselva kraftverk sendt på høring av NVE 20. januar 2023. Denne høringsuttalelsen ble behandlet i kommunestyremøte 30. mars 2023 og avgis i tråd med vedtak derfra, jf. sak 38/23.

Ringerike kommune anerkjenner behovet for økt produksjon av fornybar kraft og at regulerbar kraftproduksjon er ekstra verdifull. Tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft er viktig både for å kunne erstatte fossil energibruk og å legge til rette for ny industri og annen næring med tilhørende arbeidsplasser. I et klimaperspektiv er det positivt at kraftintensiv industri etableres i land med høy andel fornybar kraftproduksjon. Samtidig er fornybar energi et knapphetsgode som må utnyttes så effektivt som mulig. All utbygging av ny kraftproduksjon innebærer naturinngrep, og det er viktig å søke etter de prosjektene som kan utvikles så skånsomt som mulig. I dette perspektivet er Ringerike kommune positive til at det utredes om kraftproduksjonen i den allerede regulerte Randselva kan økes, uten at dette gir uakseptable virkninger for naturverdier og brukerinteresser langs vassdraget.

Ringerike kommune ser fram til det styrkede kunnskapsgrunnlaget som konsekvensutredningen vil gi om virkningene av en eventuell utbygging av Randselva kraftverk. Ringerikes kommunestyre er opptatt at det gjøres grundige utredninger av hvordan en eventuell utbygging kan gjøres så skånsomt som mulig for naturverdiene i og langs elva, samt hvordan avbøtende tiltak kan redusere negative virkninger for andre brukerinteresser som jordbruk og friluftsliv.

Ringerike kommune syns Viul Kraft AS har lagt frem et godt forslag til utredningsprogram, som tar for seg mange viktige problemstillinger. Nedenfor løfter imidlertid kommunen frem noen forhold vi oppfatter er mangelfullt ivaretatt i forslaget til konsekvensutredningsprogram og som vi mener bør styrkes eller tas inn i tillegg.

Innspill til konsekvensutredningsprogrammet fra Ringerike kommune:

Utredning av ulike utbyggingsalternativer

Kommunestyret i Ringerike ber om følgende to alternativer utredes i tillegg til hovedalternativet Viul Kraft AS har fremmet:

- Det må utredes flere alternativer for valg av utløp fra kraftverket, herunder muligheten for å ha utløpet ved Viul i stedet for direkte til Steinsfjorden. Høydeforskjellen mellom Viul og Steinsfjorden er kun 6-7 meter. Nyttten av kraftproduksjonen disse ekstra meterne fall ev. vil gi, må veies opp mot fordelene av at vannet beholdes i Randselva og Storelva.
- Det må også utredes et alternativ med oppgradering av de eksisterende kraftverkene på strekningen.

Hydrologi og utredning av ulike krav til minstevannføring (innspill til 10.2 og 11)

Ulike krav til minstevannføring og manøvreringsreglement, og effekt av disse på de ulike verdier og hensyn må utredes i KU, herunder strandingsfare for fisk, påvirkning på våtmarksområder, erosjon, forhold for båter, isforhold og visuelle virkninger. Det er foreslått et endret manøvreringsreglement Randsfjorden med større minstevannføring om vinteren, og det må være en del av vurderingen. Spyleflommer og oppvandringsflommer må vurderes, sammen med muligheten for både opp- og nedvandring for storørreten forbi gjenværende kraftverk i Randselva.

Det må også omtales hvordan klimaendringer må forventes å påvirke vannføringen og manøvreringen av vassdraget fremover, samt hvilke virkninger dette vil ha for ulike verdier og hensyn. Her bør det også påpekes hvordan ulike krav til minstevannføring og manøvreringsreglement kan avbøte eventuelle negative virkninger.

Landskap (innspill til 10.5)

Landskapsvirkninger ved ulike krav til minstevannføring må illustreres med foto eller tilsvarende for viktige lokasjoner langs vassdraget.

Naturmangfold (innspill til 10.6)

Som beskrevet i konsekvensutredningsprogrammet, er det svært viktig å utrede hvordan det kan sikres at storørrestammen i Randselva ivaretas og at denne fortsatt skal være bærekraftig. I tillegg til andre problemstillinger nevnt, må det i konsekvensutredningsprogrammet settes særskilt fokus på hva et nytt vannutløp i Steinsfjorden (med direkte vann fra Randselva) vil gjøre med storørreten som normalt vandrer mot Randselva i forbindelse med gyting. Det må også gjøres en særskilt utredning av hvordan en permanent, redusert vannføring kan påvirke den samme vandringene som nevnt ovenfor.

Det er viktig at man i utredningen ikke bare vurderer alle temaene hver for seg, men også vurderer samlede virkninger for helheten i systemet Randsfjorden, Randselva, Storelva, Steinsfjorden og Tyrifjorden med tilhørende mindre vassdrag og tilliggende natur. Økosystemtjenestene i influensområdet, bør også være en del av vurderingen, sammen med det økologiske fotavtrykket til prosjektet fra start til slutt.

Verneområder er godt beskrevet i meldingen, men i arbeidet med KU så må det også sees på viktige naturtyper/områder og arter uten vern, et eksempel er kanalen ved Lundstadfossen som er viktig for storørreten.

Det må utredes hvordan tiltaket vil påvirke det pågående tapet av artsmangfoldet på sikt, og hvordan det skal unngås at fremmede arter spres.

Vannkvalitet og forurensing (innspill til 10.8)

KUen må vurdere konsekvensene for miljømålene i alle berørte vannforekomster.

Storelvas rolle som resipient for Monserud RA må være en del av vurderingen. Hvordan vil lavere vannføring i Storelva påvirke resipientkapasiteten? Monserud er bygget for å kunne håndtere 48 000 pe, og har i dag 29000 pe. Rensekravet er 95% på fosfor, på BOF5 er kravet på 70% og KOF er det på 75%. Ved en eventuell bygging av Randselva kraftverk må Monserud kunne beholde eksisterende rensekrav, også ved full drift, uten at dette går ut over den økologiske tilstanden i Storelva som i dag har god økologisk tilstand og miljømål godt.

Ringerike kommune har, sammen med Hole og Modum, fått pålegg om å utrede behovet for nitrogenrensing på våre større renseanlegg. Årsaken er den kritiske tilstanden til Oslofjorden der nitrogen er et av problemene. I denne forbindelse skal alle kilder til nitrogen til vassdraget vurderes og andre bidragsyttere enn avløp må være med i vurderingen og eventuelt gjennomføre tiltak mot økt tilførsel av nitrogen til vann. I KU må det derfor utredes hva anleggs- og driftsfasen til anlegget kan ha å si for tilførsel av nitrogen til Storelva og Steinsfjorden. Det kan for eksempel være fra tunelldriving, endra vannføring som gir økt utvasking fra jorda langs elvene og liknende. Det må også vurderes hva en økt vanngjennomstrømming i Steinsfjorden kan ha å si for nitrogentilførselen til Oslofjorden. Dersom det viser seg at tiltaket vil øke nitrogentilførselen til lokale vassdrag og dermed til Oslofjorden, må tiltak mot dette utredes.

Naturressurser (innspill til 10.9)

Landbruk

Avsnitt 10.9.1 er meget kort, og verdien av jordbruksarealene er ikke beskrevet godt nok. Det er beskrevet at det er jordressurser av nasjonal verdi, men ikke noe om hvorfor.

Hva slags produksjon det er i området, og viktigheten av vanning må være en del av KU. Steinsletta utvalgte kulturlandskap (UKL) er ikke nevnt i dokumentet. Dette er et nasjonalt utvalgt kulturlandskap med store verdier, som potensielt kan påvirkes av denne utbyggingen.

Vi savner noe mer utdypende beskrivelse av mulige problemstillinger knyttet til landbruksverdier. Det er nevnt at det vil være utfordrende hvis dyrka mark blir berørt, men ikke noe rundt hvordan de blir berørt eller hvordan eventuelle negative virkninger kan avbøtes. Det burde være et avsnitt som heter *Forventede problemstillinger* slik det er under de andre temaene. Vi ser for oss disse mulige problemstillingene:

- Arealer som evt. blir midlertidig eller permanent påvirket: Hvordan kan dette avbøtes og kompenseres? Eks. unngå vekstsesong, håndtering og midlertidig lagring av de ulike jordmassene.
- Kan arealer som blir liggende over tunnelen bli påvirket på noen måte?
- Kan tiltaket få uheldig virkning på vanningsanlegg i Randselva og Storelva når vannstanden blir lavere?
- Vannmetning i elvebredder og mulig konsekvens for dyrka mark nærme elva
- Økt vannstand og utfordringer for jordbruket rund Steinsfjorden og spesielt Steinsletta – Hvordan kan det påvirke bekkene på Steinsletta og beiteområdet i Steinsvika? Bekkene er svært viktige for dreneringen på arealene – hvordan kan økt vannstand i bekkene påvirke dreneringssystemene og dermed jordbruksarealene? Steinsvika er beiteområde for sau og storfe, og er et svært viktig område for fugleliv. Antall arter som er observert her har økt som følge av at arealet har blitt tilbakeført som beite.

Samfunn (innspill til 10.10)

I programmet står det at det er en økning av kajak- og kanopadling på elva nedstrøms Lundstadfossen. Her er det viktig å få med seg under forventede problemstillinger at *selve* Lundstadfossen også er viktig for elvepadling. Den brukes for eksempel til kurs av Oslo Elvesportklubb og til aktiviteter av Fossen Friluftsliv. Hvordan padling, kursing og liknende i

Lundstadfossen blir påvirket av en eventuell regulering må beskrives. Her vil det være naturlig å bruke ulike vannføringer i vurderingen.

Ringerike kommune har vedtatt å styre kommunen etter utvalgte bærekraftsmål, deriblant bærekraftsmål 4 God utdanning. Vi oppfordrer i den sammenheng tiltakshaver om å tilby varierte læringsplasser både i byggefasen og i driftsfasen.

Som det påpekes i KU-programmet er det flere viktige reiselivsdestinasjoner langs vassdraget, men i tillegg til de som nevnes er Hønefoss by med fossen og badeplasser langs elva viktig. En turistattraksjon er også båten Dronning Tyra og eventuell påvirkning på dens drift må vurderes. For reise- og friluftsliv er landskapsvirkninger viktig, se innspill om illustrasjonsfoto til 10.5.

Elektriske anlegg og overføringer (innspill til punkt 9)

Det oppgis i meldingens punkt 9 at det er vurdert to alternativer for nettilknytning av den nye kraftstasjonen og at valg av alternativ gjøres etter gjennomført nettanalyse og dialog med berørte grunneiere. Det ble oppgitt i folkemøtet at det er luftspenn som vurderes i begge tilfeller. Ringerike kommune mener det også må utredes fordeler og ulemper ved valg av jordkabel.

Med hilsen

Bente Elsrud Anfinnsen
klima- og miljøsjef

Ellen Margrethe Stabursvik
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur